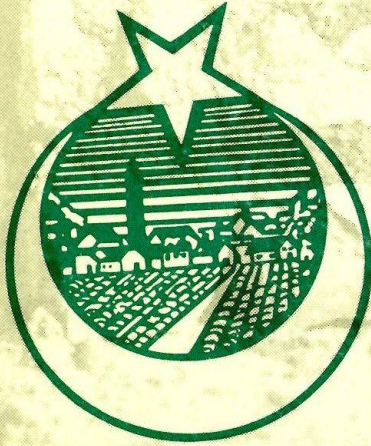

Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri Tarihsel Bir Çerçeve

CAVİT BİNBAŞIOĞLU

DİKİLİ BELEDİYESİ KÜLTÜR YAYINLARI

ÖNSÖZ

Köy Enstitüleri, "Türk Eğitim Tarihi"nde 30-40 yıllık bir hazırlık döneminden sonra 10-15 yıl süren bir eğitim denemesidir. Bu eğitim denemesinin çağdaş eğitime yönelik pek çok taraftarı vardır. Bu nedenle, bunları bilmenin, eğitimimizi çağdaşlaştırmak isteyenlere yararı olabilir.

Bu kitapçıkta çağdaş eğitim ile köy enstitüleri arasındaki ilişkinin tarihsel bir çerçevesi çizilmiştir. Bunun için, önce "çağdaş eğitim" kavramından ne anlaşıldığı üzerinde durulmuş, bunun dünyadaki ve Türkiye'deki başlangıçlarına inilmiştir. Kitapta görüldüğü üzere II. Meşrutiyet döneminde bu bakımdan epeyce düşünceler üretilmiştir.

Cumhuriyet döneminin ilk on yılında da bu konuda bir takım çalışmalar yapılmış ve yabancı uzmanlardan yararlanılmıştır. Öte yandan, bununla ilgili olan öğretmen yetiştirme işi uzun süre sürüncemede kalmış, geçici önlemlerle yetinilmiştir. Açılan Köy Öğretmen Okulundan kısa sürede vazgeçilmiştir. 1936 yılında başlayan eğitimlik deneyimi, 1937'de açılan yeni "Öğretmen Okulu"na, bu da 1940 yılında "Köy Enstitüsü"ne dönüştü-

rülmüştür. Köy Enstitüleri bütün halinde tanıtılmadan tek yönlü olarak değerlendirilemeyeceği kanısındayım.

Bunun için, bu kitapçıkta köy enstitülerinin programları, çalışma şekilleri, uyguladıkları eğitim-öğretim ilke ve yöntemleri incelenmiştir. Bu kurumu bitiren öğretmenlerin köy okulunda ve köyde yaptıkları işler, bunlara karşı yapılan eleştiriler ve nihayet köy enstitülerinin kapatılması ile ilgili gelişmeler, kendi yaşantıma, resmî belgelere ve mevcut yayınlara dayanılarak açıklanmış ve eğitim sistemimize olan katkıları ortaya konmuştur. Böylece, bu önemli eğitim deneyimimizin çağdaş eğitim açısından bir değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

En sonra da bu deneyimden çıkabilecek ve diğer okullarımızda uygulanabilecek bazı çağdaş eğitim ilke ve yöntemlerine işaret edilmiştir. Böyle bir çalışmanın, ilgililerin bu konu üzerinde düşünmelerine yardım etmesini dilerim. Bu vesile ile, bu önemli eğitim deneyimini yapanları saygı ile anarım.

16 Nisan 1993

Cavit BİNBAŞIOĞLU

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	I
ÖNSÖZ	II
İÇİNDEKİLER.....	
TABLolar	
BÖLÜM 1. "ÇAĞDAŞ EĞİTİM" KAVRAMI VE CUMHURİYET ÖNCESİ YÖNELİMLER	1
1. "Çağdaş Eğitim" Kavramı ve Yeni Okullar.....	1
2. Türkiye'de Çağdaş Eğitime Yönelik Düşünce ve Uygulamalar.....	3
3. Darülhayr-ı Âli'nin Açılması.....	4
4. Tefik Fikret'in Bir Girişimi	4
5. Nafi Atuf Kansı'nun "Yeni Mektep" Çevirisi.....	5
6. Prens Sabahattin'in Bir Görüşü	6
7. İsmail Mahir Efendi'nin Görüşü.....	6
8. Ethem Nejat'ın Görüşü ve Uygulamaları.....	7
9. Sâti Bey'in Görüşü ve Uygulamaları	7
10. İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Görüşü ve Uygulamaları	8
11. Çok Amaçlı Okulların Açılması.....	8

12. Cumhuriyet Öncesi ve Başında Atatürk'ün Görüşleri.....	8
13. Cumhuriyet Öncesi ve Başında Bakan Hamdullah Suphi Tanrıöver'in Görüşleri.....	9
ÖZET VE SONUÇ.....	9
BÖLÜM 2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE "ÇAĞDAŞ EĞİTİM GEÇİŞ ÇABALARI	11
1. Eğitim Ereğimiz (Gayemiz)	11
2. Öğretim Erekleri.....	12
3. Millî Eğitim İçin Hazırlanan 10 Yıllık Gelişme Programı.....	14
4. Cumhuriyetin İlk 10 Yılında Çağrılan Yabancı Uzmanlar.....	15
5. Uzman Raporlarının Sonuçları : Köy Öğretmen Okullarının Açılması	16
6. Köy Öğretmen Okullarının Kapatılması	16
7. Yayımlanan Telif ve Çeviri Eğitim Yapıtları	18
8. Köycülük Hareketinin Başlaması ve Yeni Tip Öğretmen Yetiştirme Düşüncesinin Hız Kazanması.....	19
9. Köy İşleri Komisyonu Raporunun Hazırlanması.....	19
10. M. Saffet Engin'in Görüşleri	21
11. Dr. Halil Fikret Kanad'ın Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Görüşleri.....	23
12. Ülkü Dergisinin Yayınları	24
13. Eğitimci Yetiştirilmesi Denemesi	24
14. Yeni Köy Öğretmen Okullarının Açılması	25
15. Eğitimci Yetiştirilmesi Denemesi Sonucunda ve Köy Öğretmen Okulu Uygulamasının Başlangıcında Eğitimcilerimizin Düşünceleri	26
ÖZET VE SONUÇ.....	27
BÖLÜM 3. KÖY ENSTİTÜLERİNİN AÇILMASI VE ÇALIŞMALARI.....	28
1. Köy Gerçeğinden Bir Kesit.....	28

2. Millî Eğitim Şûrasında Köy Eğitimi	29
3. Köy Enstitüleri Kanununun Gerekçesi	30
4. Köy Enstitüsü Kanununun Temel Hükümleri	32
5. Köy Enstitülerinin Örgütsel Yapısı ve Çalışmaları	35
A. Örgütsel Yapısı	35
• Yöneticiler	35
• Öğretmenler Kurulu	36
• Küme Başı	36
• Usta Öğreticiler	36
B. Yerleşim Durumu	36
C. Okul İşlerinin Yürütülmesi- Demokratik Eğitim Çalışması	36
D. Okulda Ders Dışı Çalışmalar	37
E. Cumartesi Akşamları	37
F. Çeşitli Kurslar	38
G. Serbest Okuma Saatleri	38
ÖZET VE SONUÇ	39

BÖLÜM 4. KÖY ENSTİTÜLERİNİN ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....

1. Programdan Önceki Uygulamalar	41
2. 1943 Programı	43
3. 1943 Programının Özellikleri	49
4. 1943 Programında Dersler ve Amaçları	50
5. 1947 Programının Gerekçeleri.....	53
6. 1947 Programı ve 1943 Programı İle Karşılaştırılması	54
7. Köy Enstitüleri Programlarının Değerlendirilmesi	56
8. Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri Öğretim Programı	56
9. Yüksek Köy Enstitüsü ve Programı	60
ÖZET VE SONUÇ	62

BÖLÜM 5. KÖY ENSTİTÜLERİNDE ÖĞRETİM UYGULAMALARI: ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ.....	64
1. Genel Durum.....	64
2. Kültür Dersleri	65
3. Teknik ve Tarım Çalışmaları.....	67
4. Enstitülerde Öğrenci ve Öğretmen İlişkileri ve Bunun İşlerin Başarılmasına Etkisi	69
ÖZET VE SONUÇ.....	70
BÖLÜM 6. KÖY ENSTİTÜLERİNİ BİTİREN ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞMALARI	70
1. Köy Enstitülerini Bitiren Öğretmenlerin Yasal Ödevleri ve Meclis Tartışmaları	72
2. Köy Enstitülerini Bitiren Öğretmenlere Verilen Araçlar	75
3. İlköğretim Seferberliğinin Başlaması.....	76
4. Köy Enstitüsü Mezunu Öğretmenler İçin Köy Okulu Programı.....	77
5. Araçların Geri Alınması	78
6. 4274 Sayılı Yasanın 10. Maddesine Göre Yapılan İşlerden Örnekler.....	79
7. Köy Enstitüsünü Bitiren Öğretmenlerin Okul İçeri Çalışmaları	82
ÖZET VE SONUÇ.....	83
BÖLÜM 7. KÖY ENSTİTÜLERİNE VE BUNLARI BİTİRENLERE YAPILAN ELEŞTİRİLER, KÖY ENSTİTÜLERİ'NİN KAPATILMASI	84
1. Eğitimde İş'in Bir "araç" Yerine "Amaç" Olması.....	84
2. İlköğretim Seferberliğinin Yarattığı Hoşnutsuzluklar.....	85
3. Köy Enstitülerine ve Kurucularına Yapılan Saldırıları	86
4. Öğretmen ve Okul Tipinin Yadırganması	86
5. Öğretmenlerin Yetersiz Oduğuna İlişkin Kanıların Yayılması.....	87

6. Okuldaki Eğitim ve Öğretim İşleriyle Toplumsal ve Ekonomik Kalkınma İle İlgili Diğer İşler Arasında Sağlıklı bir Dengenin Kurulamaması	87
7. Köy Enstitüleriyle İlköğretmen Okullarının Birleştirilmesi Hakkındaki Kanunun Gerekçesi	88
8. Köy Enstitülerinin Kapanmasıyla İlgili Resmî Kişilerin Görüşleri	90
a. MEB Reşat Şemsettin Sıralar'ın Görüşü	90
b. İlköğretim Genel Müdürü Yunus Kâzım Köni'nin Görüşü	91
c. MEB Tevfik İleri'nin Görüşü	91
d. İsmet İnönü'nün Görüşü	92
ÖZET VE SONUÇ	93
BÖLÜM 8. ÇAĞDAŞ EĞİTİMİN BAZI TEMEL İLKE VE YÖNTEMLERİ - KÖY ENSTİTÜLERİ.....	94
A. İlkeler	94
1. "Bütünlük" İlkesi	94
2. "Çocuğa Görelik" İlkesi	95
3. "Çevreye ve Zamana Görelik" İlkesi	96
4. "Özgürlük" İlkesi.....	96
5. "Rehberlik " İlkesi.....	97
6. "Etkinlik" ya da "İş" İlkesi	97
7. "Toplumsallık" İlkesi	100
8. "Bireysellik" İlkesi.....	102
9. "Karma Eğitim" İlkesi	103
10. "Demokratik Eğitim" İlkesi.....	104
B. Yöntemler.....	105
1. "Tartışma"Yöntemi	105
2. "Yaparak ve Yaşayarak Öğrenme" Yöntemi.....	106
3. "Gözlem, Deney, İnceleme ve Araştırma" Yöntemi.....	107

4. "Proje" Yöntemi.....	108
C. Okulun Çevreye Etkileri.....	108
SONUÇ VE ÖZET.....	109
SONUÇ: KÖY ENSTİTÜSÜ SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE OLAN KATKILARI	110
SİSTEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ	110
EĞİTİM SİSTEMİNE OLAN KATKILARI	112
1. Program Hazırlama Bakımından	113
2. Eğitim ve Öğretim İlke ve Yöntemleri Bakımından	113
3. Eğitim ve Öğretimi Değerlendirme Anlayışı Bakımından	114
4. Uygulama ve Staj Çalışmaları Bakımından	114
5. Kişinin Eğitiminde "Kendine Güven" Duygusunun Oluşumu Bakımından	114
6. Demokratik Eğitim Uygulamaları Bakımından	115
7. Rehberlik Uygulamaları Bakımından	115
8. Halk Eğitimi Çalışmalarını Başlatma Bakımından.....	116
9. Ulusal Eğitimin Oluşması ve Yaygınlaşması Bakımından	116
10. İnsan Eğitiminde Estetik Duygulardan Yararlanılması Bakımından	117
11. Öğretimde "Çok Kitap" Uygulamasını Başlatması Bakımından	117
12. Eğitim Yönetiminde Kırtasiyeciliği Önleme Bakımından	117
13. Çevreyi Güzelleştirme ve Zenginleştirme Bakımından	118
ÖZET VE SONUÇ.....	118
KAYNAKÇA.....	119